

ANALIZA BIBLIOMETRYCZNA BADAŃ NAD UBEZPIECZENIAMI OSOBOWYMI

Patryk Janusz Król

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, patkro12@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4079-8849>

Received: 22.04.2026 | Revised: 4.06.2026 | Accepted: 12.07.2026 | Available on-line: 4.09.2026

ABSTRAKT

CEL: Celem pracy jest ukazanie kierunków i dynamiki rozwoju badań nad ubezpieczeniami osobowymi w literaturze indeksowanej w bazie Web of Science, ze szczególnym uwzględnieniem dynamiki publikacji w czasie, struktury tematycznej oraz wiodących ośrodków naukowych i instytucji kształtujących ten dyskurs.

METODA: Zastosowano analizę bibliometryczną obejmującą 4191 dokumentów opublikowanych w latach 1907–2025, z wykorzystaniem pakietu bibliometrix w środowisku R oraz narzędzia biblioshiny.

WYNIKI I WNIOSKI: Wyniki wskazują na wyraźne przyspieszenie dynamiki publikacji w ostatnich dekadach oraz duże rozproszenie klastrów tematycznych, co świadczy o interdyscyplinarnym i wciąż niedojrzałym charakterze pola badawczego. Zidentyfikowano wiodące ośrodki naukowe i instytucje kształtujące dyskurs, przy jednoczesnym braku silnie zintegrowanego rdzenia tematycznego.

ORYGINALNOŚĆ I WKŁAD: Praca stanowi syntetyczny przegląd bibliometryczny mapujący strukturę i dynamikę badań nad ubezpieczeniami osobowymi, integrujący dorobek ekonomii, finansów, zdrowia publicznego i demografii. Stanowi punkt odniesienia i mapę literatury użyteczną dla badaczy, praktyków rynku ubezpieczeniowego oraz decydentów polityki społecznej.

SŁOWA KLUCZOWE: ubezpieczenia osobowe, analiza bibliometryczna, bibliometrix, mapowanie nauki, Web of Science.

JEL: G22, I13, C89.

1. WPROWADZENIE

Ubezpieczenia osobowe stanowią istotny, lecz wewnętrznie zróżnicowany segment sektora ubezpieczeń gospodarczych, obejmujący produkty chroniące życie, zdrowie oraz zdolność do pracy jednostek. Złożoność terminologiczna – wynikająca z różnic między ubezpieczeniami na życie, zdrowotnymi a ochroną zdolności do pracy – utrudnia porządkowanie dorobku naukowego i identyfikację dominujących nurtów badawczych (por. Tabela 1). Pomimo rosnącej liczby publikacji w tym obszarze, literatura nie doczekała się dotąd syntetycznego przeglądu, który mapowałby jej strukturę tematyczną, wskazywał liderów produkcji wiedzy i ujawniał luki badawcze. Niniejsza praca wypełnia tę lukę, stosując analizę bibliometryczną jako narzędzie systematycznej identyfikacji dominujących nurtów i słów kluczowych.

Celem pracy jest ukazanie dynamiki i kierunków rozwoju badań nad ubezpieczeniami osobowymi na podstawie danych z bazy Web of Science. Do realizacji celu zastosowano analizę bibliometryczną z wykorzystaniem pakietu bibliometrix w środowisku R. Praca odpowiada na następujące pytania badawcze: 1) Jak zmieniała się liczba publikacji w czasie i jakie czynniki napędzały jej wzrost? 2) Jakie tematy dominują w literaturze i jak ewoluowały w kolejnych dekadach? 3) Które kraje, instytucje i czasopisma najsilniej kształtują ten obszar wiedzy? Wyniki analizy mogą stanowić punkt odniesienia dla badaczy podejmujących nowe projekty badawcze, a także dla praktyków poszukujących syntezy dorobku naukowego.

Tabela 1. Definicje ubezpieczeń osobowych

Autor	Definicja
Marszelewski (2021)	Przedmiotem ubezpieczenia osobowego są szeroko pojęte dobra osobiste o niematerialnym charakterze, takie jak życie i zdrowie człowieka
Ustawa o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (1958)	Przedmiotem ubezpieczenia osobowego może być życie lub zdolność do pracy osoby fizycznej
Bijak (2013)	Ubezpieczenie osobowe przy ubezpieczeniu na życie może dotyczyć śmierci osoby ubezpieczonej lub dożycia przez nią określonego wieku
Azria (2021)	Ubezpieczenie osobowe obejmuje produkty, takie jak ubezpieczenia na życie, zdrowie, niezdolności do pracy oraz chorób krytycznych, mające na celu ochronę jednostki przed finansowymi konsekwencjami zdarzeń losowych
Driver i in. (2025)	Ubezpieczenie osobowe zapewnia wsparcie finansowe w przypadku zdarzeń, takich jak śmierć, trwała niezdolność do pracy, utrata dochodu czy diagnoza poważnej choroby, oferując świadczenia pieniężne na rzecz ubezpieczonego lub jego beneficjentów

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 1 przedstawia różne definicje ubezpieczeń osobowych sformułowane przez autorów literatury przedmiotu oraz akt prawny. Wskazuje ona na zróżnicowane podejścia do rozumienia istoty ubezpieczeń osobowych, uwzględniając zarówno aspekty prawne, jak i praktyczne. Jak można zauważyć, najwęższa definicja ubezpieczenia osobowego zawiera się w nieobowiązującej już ustawie o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, z kolei definicja zawarta w literaturze przedmiotu jest znacznie szersza – określa ubezpieczenie osobowe jako instrument ochrony jednostki przed skutkami nieprzewidzianych zdarzeń życiowych, takich jak choroba, niezdolność do pracy, utrata dochodu czy śmierć. Współczesne ujęcia, reprezentowane przez autorów, takich jak Azria (2021) czy Driver i in. (2025), kładą szczególny nacisk na finansowy wymiar tej ochrony oraz rolę świadczeń pieniężnych w zapewnieniu bezpieczeństwa socjalnego ubezpieczonego i jego bliskich.

W literaturze anglosaskiej ubezpieczenia osobowe definiowane są przede wszystkim przez pryzmat ich funkcji ochronnej i inwestycyjnej. Rejda i McNamara (2021) wskazują, że współczesne polisy na życie pełnią

jednocześnie rolę instrumentu zarządzania ryzykiem śmiertelności, narzędzia akumulacji kapitału oraz elementu planowania podatkowego i sukcesji majątkowej. Dualna natura tych produktów sprawia, że ich analiza wymaga interdyscyplinarnego podejścia łączącego ubezpieczalnictwo, finanse osobiste i prawo podatkowe.

Również w polskich opracowaniach ubezpieczenia osobowe są tematem licznych opracowań naukowych. Ciuman (2010) zauważa, iż w Polsce dominującym typem ubezpieczeń osobowych są ubezpieczenia społeczne (głównie ubezpieczenia emerytalno-rentowe). Gruszczyński (2018) z kolei rozważa problematykę kategorii interesu ubezpieczeniowego wobec ubezpieczeń osobowych. Autor dochodzi do wniosku, iż pomimo braku regulacji interesu ubezpieczeniowego w zakresie ubezpieczeń osobowych zasadne jest domniemanie pewnego mechanizmu prewencji przed zawieraniem pozornych umów ubezpieczenia osobowego. Krajewski (2016) natomiast uważa, iż mimo że niektórzy autorzy mianem kauzalności umowy ubezpieczenia określają cechę uzależniającą prawidłowość zawarcia umowy od istnienia interesu ubezpieczeniowego po stronie ubezpieczonego, takie zdefiniowanie kauzalności nie ma wiele wspólnego z ogólnie przyjmowanym rozumieniem kauzy w doktrynie prawa cywilnego jako stypizowanej przyczyny dokonania przysporzenia. Autor zauważa, że chociaż brak interesu ubezpieczeniowego prowadzi do niemożliwości zobowiązania się do świadczenia po stronie ubezpieczyciela, a co za tym idzie także do nieważności przysporzenia w postaci zobowiązania do zapłaty składki, to sklasyfikowanie umowy ubezpieczenia jako kauzalnej i określenie kauzy w ten sposób nie ma jakiegokolwiek waloru w ocenie powstających skutków prawnych. Krajewski podkreśla, że kauza w tradycyjnym rozumieniu wynika już z essentialia negotii umowy ubezpieczenia, w związku z czym jej wady muszą prowadzić do nieważności czynności prawnej, jednak charakterystyka ta jest zupełnie nieprzydatna przy dokonywaniu analizy umowy i rozpoznawaniu umów ważnych i nieważnych z powodu nieprawidłowości przyczyny prawnej.

Wagę i pewną doniosłość ubezpieczeń osobowych akcentuje w swoim opracowaniu Pisarewicz i in. (2020), zwracając uwagę na fakt, że życie ludzkie jest bezcenne – ubezpieczenia te nie posiadają ustawowo określonej górnej granicy odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń oraz limitu liczby oferowanych produktów dla jednego klienta. Podkreśla to również szerokość ofert ubezpieczeń osobowych, które obejmują m.in. ubezpieczenia na życie (Lizak, 2022), ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (Kowalewski i Ziemiak, 2013), ubezpieczenia chorobowe (Nowacka, 2022), ubezpieczenia zdrowotne (Kret, 2020).

2. METODOLOGIA

Procedurę badawczą opracowano zgodnie z wytycznymi dla przeglądów bibliometryczno-systematycznych zaproponowanymi przez Marzi i in. (2025), którzy wyróżniają dziesięć kroków łączących analizę ilościową, syntezę i rozwój teorii. W niniejszej pracy zrealizowano następujące etapy: 1) sformułowanie pytań badawczych ukierunkowujących przegląd; 2) wybór bazy danych (Web of Science) i operacjonalizacja pojęcia „ubezpieczenia osobowe” poprzez zastosowanie frazy „personal insurance” w polach tytułu, abstraktu i słów kluczowych; 3) określenie kryteriów włączenia i wyłączenia dokumentów; 4) pobranie i czyszczenie danych (usunięcie duplikatów, standaryzacja nazw autorów i instytucji); 5) analiza bibliometryczna z wykorzystaniem wskaźników wydajności (performance analysis) – liczba publikacji, cytowania, produktywność autorów i krajów – oraz mapowania nauki (science mapping) – analiza współwystępowania słów kluczowych i mapowanie tematyczne; 6) synteza wyników i sformułowanie wniosków. Podejście to zapewnia replikowalność procesu badawczego oraz przejrzystość doboru i przetwarzania danych źródłowych.

Dane do analizy pozyskano z bazy Web of Science (WoS) w dniu 24 czerwca 2025 roku. Zapytanie wyszukiwawcze oparto na frazach odnoszących się do ubezpieczeń osobowych w polach tytułu, abstraktu słowa

kluczowego „personal insurance”. Kryterium włączenia stanowiły artykuły naukowe i materiały konferencyjne w języku angielskim; z analizy wykluczono dokumenty bez abstraktu oraz duplikaty. Po czyszczeniu i standaryzacji danych (ujednolicenie nazw autorów i instytucji) korpus objął 4191 dokumentów z lat 1907–2025 opublikowanych w 839 źródłach.

Choć korpus obejmuje dokumenty od 1907 roku, interpretacja danych z okresu przed rokiem 2000 wymaga ostrożności. Wcześniejsze rekordy w bazie Web of Science – zwłaszcza dotyczące książek i rozdziałów – są indeksowane mniej kompletnie i mniej porównywalnie z publikacjami z kolejnych dekad, co może zniekształcać obraz dynamiki produkcji naukowej (Mongeon i Paul-Hus, 2016). Z tego względu analizy ilościowe i sieciowe przeprowadzono przede wszystkim na danych z lat 2000–2025, natomiast dane historyczne (1907–1999) traktowano jako kontekst uzupełniający, a nie podstawę wnioskowania statystycznego. Przyjęte podejście jest zgodne z rekomendacjami dotyczącymi analizy bibliometrycznej w naukach społecznych, które wskazują na rok 2000 jako praktyczny próg porównywalności i kompletności indeksowania w bazach cytowań (Donthu i in., 2021).

Analizę przeprowadzono z wykorzystaniem pakietu bibliometrix w środowisku R (Aria i Cuccurullo, 2017) oraz narzędzia biblioshiny 5.0 do wizualizacji sieci. Zastosowano następujące techniki bibliometryczne: 1) analizę produkcji naukowej w czasie (liczba publikacji rocznie), 2) analizę współwystępowania słów kluczowych (All Keywords; minimalny próg: 5 wystąpień; normalizacja metodą association; algorytm klasteryzacji: Louvain), 3) mapowanie tematyczne według metody Callona (centralność i gęstość klastrów), 4) analizę klastrów na podstawie lokalnych cytowań z zastosowaniem wskaźnika MNLCS.

3. WYNIKI

Rysunek 1, ilustrujący liczbę publikacji naukowych w latach 1907–2024, dotyczących ubezpieczeń osobowych, obrazuje ewolucję zainteresowania tym obszarem w literaturze akademickiej na przestrzeni ponad wieku. Początkowe dekadę XX wieku charakteryzują się minimalną aktywnością publikacyjną – w latach 1907–1950 publikacje pojawiają się sporadycznie, najczęściej w liczbie pojedynczej rocznie, a wiele lat pozostaje całkowicie pustych. Taki stan rzeczy wskazuje na początkową fazę kształtowania się refleksji naukowej nad ubezpieczeniami osobowymi, kiedy to temat ten nie był jeszcze przedmiotem systematycznych badań.

Dopiero w latach 60. i 70. XX wieku można dostrzec stopniowy wzrost liczby publikacji, co sugeruje rosnące zainteresowanie zagadnieniami ochrony życia i zdrowia z perspektywy ekonomicznej, prawnej i społecznej. W kolejnych dekadach następuje wyraźne przyspieszenie. Szczególnie istotny przełom zauważa się w latach 90., kiedy liczba publikacji gwałtownie rośnie – z 9 w 1991 roku do 61 w 2003 roku – co odzwierciedla rozwój rynku ubezpieczeniowego, zwiększenie znaczenia ryzyk osobowych oraz umiędzynarodowienie badań nad systemami ochrony socjalnej.

W kolejnych latach, zwłaszcza po 2006 roku, liczba prac naukowych poświęconych ubezpieczeniom osobowym rośnie niemal wykładniczo. W 2010 roku opublikowano 131 prac, a już w 2020 roku liczba ta wzrosła do 250. Najwyższą aktywność odnotowano w roku 2024 – aż 362 publikacje, co stanowi rekordowy wynik i wyraźnie świadczy o rosnącym znaczeniu tej problematyki we współczesnej literaturze.

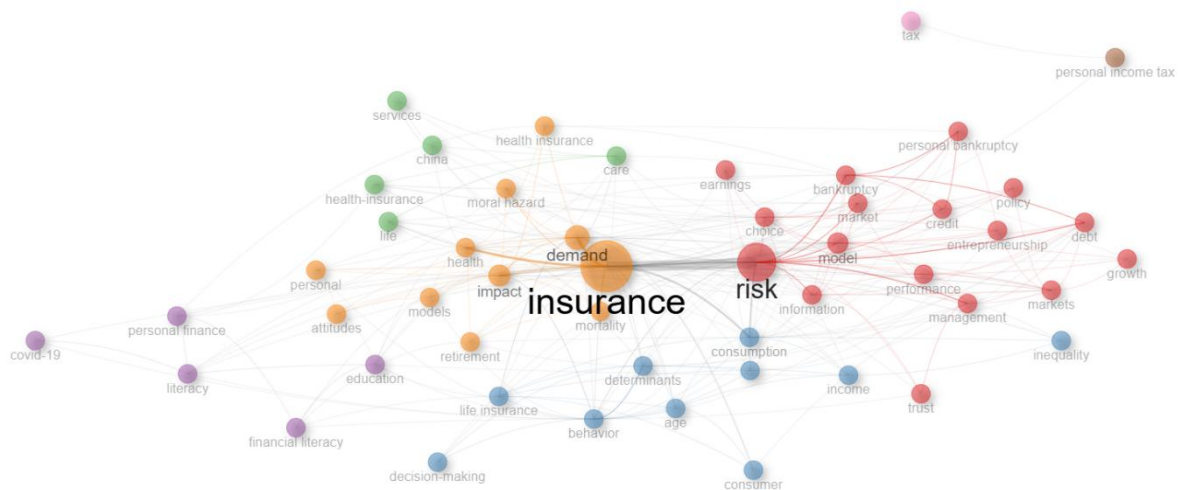
Tendencja ta może być wynikiem wielu zjawisk: starzenia się społeczeństw, zmian w systemach zabezpieczenia społecznego, zwiększającego się zainteresowania tematyką zdrowia publicznego, a także rozwoju interdyscyplinarnych badań z pogranicza ekonomii, demografii, finansów i zdrowia. Wzrost liczby publikacji można również wiązać z coraz szerszą dostępnością danych, narzędzi analitycznych oraz intensyfikacją współpracy międzynarodowej w środowisku akademickim.

Rysunek 1. Liczba nowych publikacji dotyczących ubezpieczeń osobistych w bazie WoS na przestrzeni lat

Źródło: Opracowanie własne.

Dane ilościowe potwierdzają systematyczny wzrost zainteresowania ubezpieczeniami osobowymi: liczba nowo opublikowanych publikacji wzrosła z 34 w 2000 roku do 309 w 2024 roku. Identyfikacja punktów przełomowych wskazuje na szczególne przyspieszenie po 2007 roku, co może być powiązane z globalnym kryzysem finansowym 2008 roku i nasileniem debaty o systemach zabezpieczenia społecznego oraz z rozwojem ekonomii zdrowia po pandemii COVID-19. Temat ten sytuuje się zatem w centrum współczesnych wyzwań społeczno-ekonomicznych, takich jak starzenie się społeczeństw, rosnąca niepewność zatrudnienia i transformacja systemów ochrony socjalnej.

Rysunek 2. Sieć współwystępowania słów kluczowych

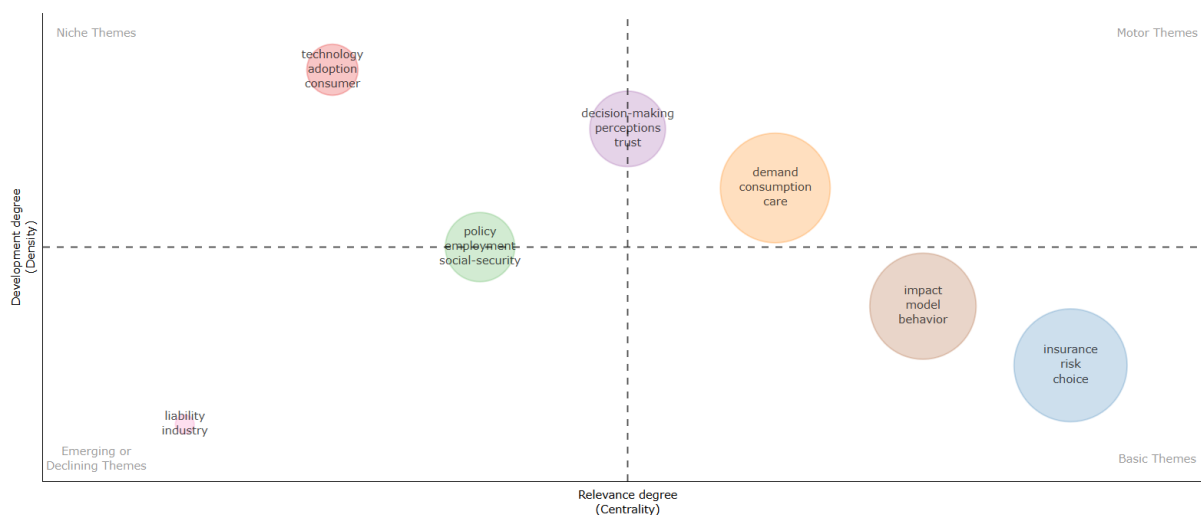
Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 2 przedstawia wizualizację sieci słów kluczowych związanych z tematyką ubezpieczeń osobistych, ukazując wzajemne powiązania między pojęciami pojawiającymi się w literaturze naukowej lub analizach badawczych. W centrum grafu znajduje się termin „insurance” (ubezpieczenie), który dominuje pod

względem liczby połączeń z innymi słowami, co świadczy o jego centralnym znaczeniu w analizowanym zbiorze danych. W bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się inne kluczowe pojęcia, takie jak „risk” (ryzyko) i „demand” (popyt), wskazujące na fundamentalne obszary badawcze dotyczące mechanizmów funkcjonowania ubezpieczeń, ich roli w zarządzaniu ryzykiem oraz czynnikach wpływających na zapotrzebowanie na tego rodzaju produkty finansowe.

Kolory zastosowane w wizualizacji służą grupowaniu tematycznie zbliżonych pojęć. Wokół popytu i ryzyka skupiają się słowa związane z ekonomią zdrowia, zachowaniami konsumentckimi, nierównościami społecznymi czy decyzjami finansowymi. Pomarańczowe węzły obejmują zagadnienia, takie jak zdrowie, emerytura, hazard moralny, edukacja i modele decyzyjne, co sugeruje koncentrację na społecznych i behawioralnych aspektach korzystania z ubezpieczeń. Czerwone pojęcia odwołują się z kolei do rynku, polityki kredytowej, przedsiębiorczości oraz zarządzania ryzykiem finansowym, wskazując na silne powiązania ubezpieczeń z funkcjonowaniem gospodarki i sektora finansowego. Węzły zielone odnoszą się do systemów ochrony zdrowia, w tym ubezpieczeń zdrowotnych i kontekstu geograficznego (np. Chiny), a fioletowe do zagadnień finansów osobistych i edukacji ekonomicznej. Niebieskie pojęcia, takie jak „behavior”, „determinants” czy „inequality”, akcentują znaczenie indywidualnych decyzji, cech demograficznych oraz strukturalnych różnic społecznych w dostępie do ubezpieczeń. Pojawiające się na marginesie różowe i brązowe terminy (np. „tax”, „personal income tax”) wskazują na związki między systemami podatkowymi a ubezpieczeniami.

Cała mapa ukazuje złożoną strukturę tematyczną, w której ubezpieczenia nie funkcjonują jako samodzielny byt, lecz są ściśle powiązane z ryzykiem, rynkiem, zachowaniami jednostek, polityką społeczną i strukturami ekonomicznymi. Tego rodzaju wizualizacja służy nie tylko analizie relacji między pojęciami, ale także identyfikacji dominujących kierunków badawczych i potencjalnych luk w dotychczasowych analizach naukowych.

Rysunek 3. Mapa tematów z zakresu badań nad ubezpieczeniami osobistymi

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 3 przedstawia mapę tematyczną publikacji z bazy Web of Science (WoS), koncentrujących się wokół zagadnień związanych z ubezpieczeniami, ryzykiem i zachowaniami konsumentckimi. Tematy zostały podzielone na klastry i przeanalizowane pod kątem centralności (Relevance degree – Centrality), czyli znaczenia danego zagadnienia w sieci powiązań, oraz gęstości (Development degree – Density), rozumianej jako poziom rozwinięcia i dojrzałości danego tematu w literaturze. Oś pozioma reprezentuje centralność, natomiast pionowa – gęstość danego zagadnienia.

Mapa tematyczna została wyznaczona metodą Callona, w której centralność mierzy siłę powiązań tematu z innymi tematami, a gęstość odzwierciedla wewnętrzną spójność klastra. Zidentyfikowano łącznie 7 tematów.

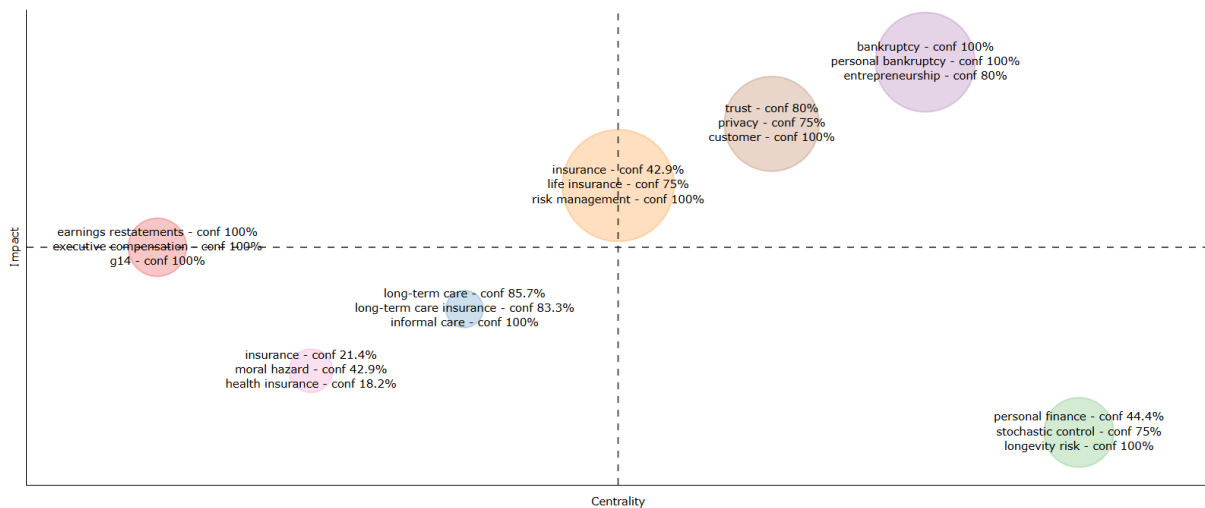
W prawym górnym rogu znajdują się tematy dobrze rozwinięte i kluczowe dla badanego obszaru, czyli „demand”, „consumption”, „care” oraz „decision-making”, „perceptions”, „trust”. Są one zarówno silnie powiązane z innymi terminami, jak i intensywnie badane, co wskazuje na ich centralną rolę w literaturze dotyczącej zachowań konsumentów i procesów decyzyjnych.

Lewy górny róg, zawierający tematy niszowe, reprezentowany jest przez zagadnienia, takie jak „technology”, „adoption”, „consumer”. Pomimo dużej gęstości, mają one mniejsze znaczenie w ogólnej sieci tematycznej, co sugeruje, że są to dobrze rozwinięte, lecz bardziej specjalistyczne wątki.

W prawym dolnym rogu znajdują się tematy podstawowe – o wysokiej centralności, ale niższej gęstości – takie jak „insurance”, „risk”, „choice” oraz „impact”, „model”, „behavior”. Ich obecność wskazuje na znaczenie tych zagadnień w literaturze i szerokie powiązania z innymi tematami, przy jednoczesnej potrzebie dalszego rozwijania badań w tym zakresie.

Lewy dolny róg reprezentuje tematy o niskiej centralności i słabym rozwinięciu, np. „liability”, „industry”. Zagadnienia te mogą być uznane za wschodzące lub marginalne w aktualnym nurcie badawczym.

Analiza wskazuje, że tematy związane z zachowaniami konsumentów, decyzjami i ryzykiem pełnią kluczową rolę w literaturze, koncentrując się na analizie preferencji i wyborów jednostek w kontekście usług ubezpieczeniowych. Wysoka centralność tematów związanych z „insurance” oraz „impact” sugeruje ich strategiczne znaczenie i potencjał do dalszych interdyscyplinarnych badań, łączących ekonomię, psychologię i zarządzanie ryzykiem.

Rysunek 4. Schemat klastrow tematycznych z zakresu ubezpieczeń osobowych

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza klastrow tematycznych w obszarze ubezpieczeń osobowych, przedstawiona na rysunku 4, umożliwia identyfikację głównych kierunków badawczych w literaturze naukowej na podstawie współwystępowania słów kluczowych oraz lokalnych cytowań z wykorzystaniem znormalizowanego wskaźnika MNLCS. Połączenie tego wskaźnika z indeksem centralności Callona pozwala na jednoczesną ocenę wpływu oraz znaczenia poszczególnych tematów w strukturze badań.

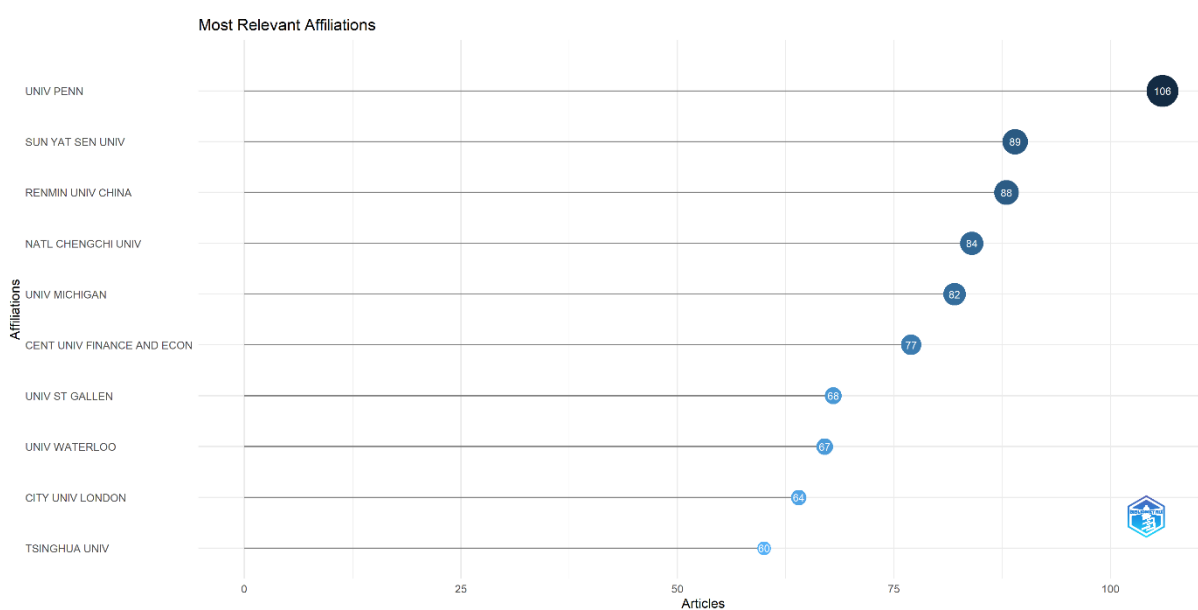
W centralnej części wykresu zlokalizowany jest klaster skupiony na zagadnieniach związanych z ubezpieczeniami osobistymi, zarządzaniem ryzykiem oraz ochroną życia i zdrowia. Jego pozycja świadczy o silnym osadzeniu w strukturze sieci tematycznej oraz o umiarkowanym, lecz stabilnym wpływie na rozwój literatury. Publikacje przypisane do tego klastra dotyczą m.in. modeli oceny ryzyka, projektowania produktów ubezpieczeniowych oraz finansowych aspektów ochrony jednostki przed skutkami zdarzeń losowych.

W prawym górnym obszarze wykresu znajduje się klaster o najwyższej centralności i wpływie, obejmujący badania nad bankructwem, zadłużeniem osobistym oraz przedsiębiorczością. Wysoka wartość MNLCS wskazuje na silny rezonans tych zagadnień w środowisku naukowym. Tematyka ta, choć nie odnosi się bezpośrednio do ubezpieczeń, pozostaje istotna z perspektywy zarządzania finansami osobistymi i zapobiegania ryzyku utraty zdolności do samodzielnego zabezpieczenia ekonomicznego.

W prawym dolnym rogu wykresu widoczny jest klaster poświęcony finansom osobistym, ryzyku długowieczności oraz zastosowaniom metod stochastycznych w ocenie i planowaniu ochrony emerytalnej. Wysoka centralność tego klastra wskazuje na jego silne powiązania z innymi tematami badawczymi, natomiast nieco niższy poziom cytowań sugeruje rozwijający się, lecz jeszcze nie dominujący wpływ na dyskurs naukowy. Zagadnienia te zyskują na znaczeniu w kontekście starzejącego się społeczeństwa i konieczności projektowania efektywnych narzędzi zabezpieczenia przyszłości finansowej.

W lewej dolnej części wykresu można zidentyfikować klaster o niższej centralności i umiarkowanym wpływie, dotyczący ubezpieczeń zdrowotnych, opieki długoterminowej oraz zjawiska hazardu moralnego. Choć jego znaczenie w strukturze cytowań jest mniejsze, stanowi on ważny komponent badań nad finansowaniem ochrony zdrowia i projektowaniem systemów zabezpieczenia socjalnego.

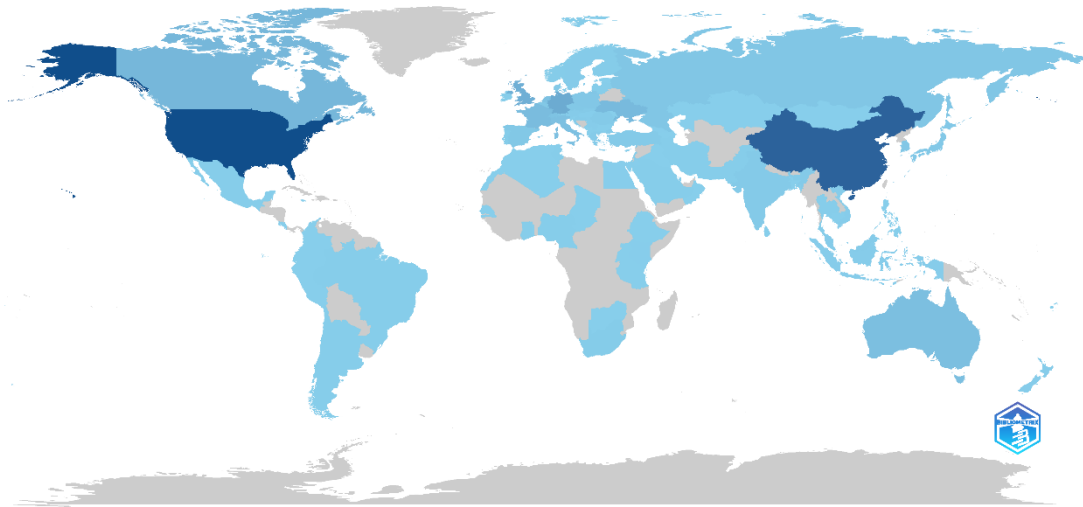
Z kolei w lewej górnej ćwiartce wykresu został ulokowany klaster związany z ładem korporacyjnym, wynagrodzeniami menedżerskimi oraz korektami sprawozdań finansowych. Choć centralność tego obszaru jest niska, jego relatywnie wysoka wartość MNLCS wskazuje na znaczący wpływ w wybranych kontekstach badawczych, głównie z obszaru zarządzania finansowego i przejrzystości informacyjnej.

Rysunek 5. Najczęściej występujące afiliacje autorów

Źródło: Opracowanie własne.

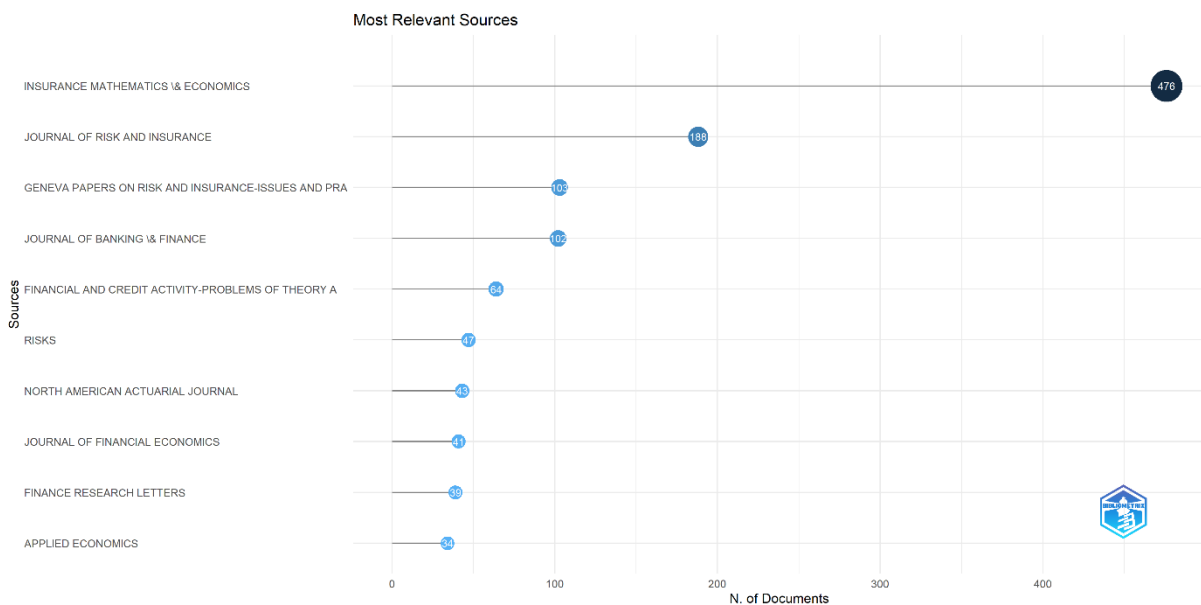
Country Scientific Production

Rysunek 6. Państwa według liczby autorów publikacji o ubezpieczeniach osobowych

Źródło: Opracowanie własne.

Jak można zauważyć na rysunku 5, dominującymi afiliacjami autorów badań nad ubezpieczeniami osobowymi są uniwersytety amerykańskie (Penn University, Uniwersytet Michigan) oraz chińskie (Uniwersytet Sun Yat Sena, Reimin University, National Chengchi University). Obserwacje te potwierdza również rysunek 6 – 2567 publikacji pochodziło z ChRL, natomiast z USA 3080 publikacji, trzecie pod względem liczby publikacji miejsce zajmują Niemcy z 802 publikacjami. Polska natomiast osiągnęła wynik 182 publikacji, należącymi między innymi do Szkoły Głównej Handlowej (13 publikacji), Uniwersytetu Warszawskiego (5 publikacji), Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu (2 publikacje), Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (2 publikacje), Akademii Leona Koźmińskiego (14 publikacji).

Rysunek 7. Źródła publikacji dotyczących badań nad ubezpieczeniami osobowymi

Źródło: Opracowanie własne.

Jak można zauważyć na rysunku 7, największa liczba publikacji z zakresu matematyki ubezpieczeniowej i ekonomiki ryzyka ukazuje się w czasopiśmie „Insurance: Mathematics & Economics” (476 artykułów), co potwierdza jego wiodącą pozycję w tej dziedzinie badań. Istotną rolę odgrywa również „Journal of Risk and Insurance” (188 artykułów) oraz „Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice” (103 artykuły), które tworzą drugą grupę najczęściej wykorzystywanych źródeł. W dalszej kolejności pojawiają się czasopisma z pogranicza finansów i bankowości, takie jak „Journal of Banking & Finance” (102 artykuły) czy „Journal of Financial Economics” (41 artykułów), co wskazuje na przenikanie się tematyki ubezpieczeniowej z szeroko rozumianymi finansami. Stosunkowo liczna reprezentacja tytułów, takich jak „Financial and Credit Activity – Problems of Theory and Practice”, „Risks czy North American Actuarial Journal”, sugeruje, że oprócz wysoko punktowanych periodyków o globalnym zasięgu, ważną część korpusu stanowią również bardziej wyspecjalizowane lub regionalne czasopisma branżowe.

4. PODSUMOWANIE

Analiza bibliometryczna 4191 dokumentów z bazy Web of Science (lata 1907 do 2025) pozwoliła na systematyczne ukazanie struktury i dynamiki badań nad ubezpieczeniami osobowymi. Odpowiadając na postawione pytania badawcze, stwierdzono: 1) wyraźny, niemal wykładniczy wzrost liczby publikacji od przełomu XX i XXI wieku, z rekordowym poziomem 362 prac w 2024 roku; 2) istnienie siedmiu głównych klastrów tematycznych, z których kluczowymi są klastry obejmujące analizy nad upadłością konsumencką oraz bankructwem przedsiębiorstw, a także klaster „privacy-trust-consumer” należące do grupy „motor themes”, oraz rozwijające się nurty dotyczące ryzyka długowieczności i finansów osobistych; 3) wiodącą rolę instytucji z Chin oraz Stanów Zjednoczonych w produkcji naukowej oraz dominację takich czasopism, jak „Insurance Mathematics & Economics”. Badania te wskazują na rosnącą interdyscyplinarność obszaru, łączącego ekonomię, demografię, zdrowie publiczne i nauki o zarządzaniu. Ograniczeniem pracy jest oparcie analizy wyłącznie na bazie WoS, co może zaniżać widoczność literatury spoza głównego nurtu anglojęzycznego. Przyszłe badania powinny uwzględnić analizę porównawczą z bazą Scopus oraz pogłębione studia literaturowe w wyróżnionych klastrach tematycznych.

FINANSOWANIE | Nie dotyczy.

KONFLIKT INTERESÓW | Autor deklaruje brak konfliktu interesów.

DOSTĘP DO DANYCH | Autor udostępni dane, na prośbę zainteresowanych.

WKŁAD AUTORÓW | Nie dotyczy.

BIBLIOGRAFIA

- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of informetrics*, 11(4), 959-975.
- Azria, S. M. (2001). *Personal lines insurance and risk management*. EBSCO Research Starters: Business and Management.
- Bijak, W. (2013). Ubezpieczenia na życie jako niejednorodny łańcuch Markowa. W: J. Dębicka (red.), *Zagadnienia aktuarialne – teoria i praktyka* (ss. 9-28). Wydawnictwo Uniwersytet Ekonomiczny.

- Ciuman, K. (2010). Ubezpieczenie osobowe – dobrowolność czy konieczność. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 105, 51-56.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Driver, T., Brimble, M., Freudenberg, B., & Hunt, K. (2025). Getting personal about personal insurance. *Financial Planning Research Journal*, 11(1).
- Gruszczyński, A. (2018). Interes ubezpieczeniowy w ubezpieczeniach osobowych. *Prawo Asekuracyjne*, 4, 31-42.
- Kowalewski, E., & Ziemiak, M. (2013). *Stan prawny ubezpieczeń obowiązkowych w Polsce*. Polska Izba Ubezpieczeń, opracowano w Katedrze Prawa Ubezpieczeniowego Wydziału Prawa i Administracji UMK w Toruniu przy udziale członków Koła Naukowego Prawa Ubezpieczeń Gospodarczych UMK.
- Krajewski, M. (2016). *Umowa ubezpieczenia: art. 805-834 kc: komentarz*. Wydawnictwo C.H. Beck.
- Kret, K. (2020). Ubezpieczenie Zdrowotne. *Archiwum Wiedzy Inżynierskiej*, 5.
- Lizak, P. (2022). *Ubezpieczenia na życie. Zarys charakterystyki umów ubezpieczenia na życie*. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.
- Marszelewski, M. (2021). Kontrakty wiatykalne a umowa ubezpieczenia na życie w prawie polskim. Wydawnictwo WPiA UMK.
- Marzi, G., Balzano, M., Caputo, A. & Pellegrini, M. M. (2025). Guidelines for bibliometric-systematic literature reviews: 10 steps to combine analysis, synthesis and theory development. *International Journal of Management Reviews*, 27, 81-103.
- Mongeon, P., & Paul-Hus, A. (2016). The journal coverage of Web of Science and Scopus: A comparative analysis. *Scientometrics*, 106(1), 213-228.
- Nowacka, A. (2022). Ubezpieczenie chorobowe w systemie ubezpieczeń społecznych. *Nauki Ekonomiczne*, 36, 195-208.
- Pisarewicz, P., Gierusz, A., Kowalczyk-Rólczyńska, P., & Pobłocka, A. (2020). *Produkty ubezpieczeniowe*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Rejda, G. E., & McNamara, M. J. (2021). *Principles of risk management and insurance* (14th ed.). Pearson.
- Ustawa z dnia 2 grudnia 1958 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, Dz.U. 1958 nr 72 poz. 357.

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF RESEARCH ON PERSONAL INSURANCE

ABSTRACT

PURPOSE: The aim of the paper is to reveal the directions and dynamics of research development on personal insurance in the literature indexed in the Web of Science database, with particular focus on publication dynamics over time, thematic structure, and the leading research centers and institutions shaping this discourse.

METHODOLOGY: A bibliometric analysis was conducted covering 4,191 documents published between 1907 and 2025, using the bibliometrix package in the R environment together with the biblioshiny tool.

FINDINGS AND CONCLUSIONS: The results indicate a marked acceleration in publication dynamics in recent decades and considerable dispersion of thematic clusters, reflecting the interdisciplinary and still immature character of the research field. Leading research centers and institutions shaping the discourse were identified, alongside the absence of a strongly integrated thematic core.

ORIGINALITY AND VALUE: The paper offers the synthetic bibliometric review mapping the structure and dynamics of research on personal insurance, integrating contributions from economics, finance, public health, and demography. It provides a reference point and a literature map useful for researchers, insurance market practitioners, and social policymakers.

KEYWORDS: personal insurance, bibliometric analysis, bibliometrix, science mapping, Web of Science.

JEL: G22, I13, C89.